

גליזון
באר
הברכה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

אמור

מכון
באר
האמונה

תוכן הענינים

פרשת אמור

- א זבח תודה – לפיכך אנחנו חייבים להודות.....
- ו כחשיכה כאורה – בעוד חשיכה יבין שהכל אורה וטובה.....
- ז קרוב ה' לנשברי לב – ע"י יסורין וקושי יעלה מעלה מעלה.....
- ח חזקו ויאמץ לבבכם – לעולם לא יאבד תקוותו.....
- י ונקדשתי בתוך בני ישראל – מסירת 'רצונותיו' לשמים.....
- י 'להזהיר' גדולים – חינוך הקטנים ע"י מעשיהם של הגדולים.....
- יד טוב ומיטיב - רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד.....

סדר ועימוד:

א.ש. אשדוד

טל: 052-7627127

פרשת אמור

זבח תודה - לפיכך אנחנו חייבים להודות

בפרשתן (כב כט), 'וכי תזבחו זבח תודה לה' לרצונכם תזבחו, וביאר הרה"ק ה'פנים יפות' בהקדמת הכתוב (תהלים קז א-ב) 'הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו, יאמרו גאולי ה' אשר גאלם מיד צר', שהנה בהמשך המזמור שם נזכר עניין ארבעה שצריכים להודות לה' על שהצילם מיד הסכנה שנודמנה להם (הולכי מדבריות, חבוש בבית האסורים, חולה שנתרפא ויורדי הים), אמנם כבר אמרו חז"ל (נדה לא). 'אין בעל הנס מכיר בניסו', והיינו, שהקב"ה שומר על האדם ומצילו שלא יבוא לידי סכנה כלל, וזהו שאמר הכתוב הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו - שראוי להודות להקב"ה תמיד בכל עת ובכל שעה, שהרי כי לעולם חסדו, שאילו היה הקב"ה מפסיק רגע אחד ח"ו מלהשפיע את חסדו וטובו הרי אי אפשר להתקיים ולעומד אפילו שעה אחת. וכתב שם 'ראוי לכל אחד לחשוב בלבו בכל עת כאילו היה ראה את הסכנה וניצל ממנו אז היה חיוב עליו להודות, קל וחומר כשהקב"ה מצילו שלא בא לידי סכנה כלל ראוי להודות בהנה ובהנה'. ועפ"ז מבאר אומרו 'יאמרו גאולי ה' אשר גאלם מיד צר', דהכי קאמר, גאולי ה'

הם אלו אשר גאל אותם הקב"ה מיד הצרה והסכנה, שהם צריכים להודות להקב"ה ביותר על ששומר עליהם בכל רגע ורגע. ובדרך זה מבאר גם מה שנאמר וכי תזבחו זבח תודה לה' 'לרצונכם' תזבחו, שבא הכתוב לומר שלא יבואו קרבן תודה רק בשבאו לידי סכנה והם צריכים להודות, אלא יבואו לרצונם בנדבה על שניצלו ולא באו כלל לידי סכנה*.

וזכר ידוע שדברי התורה הק' הם נצחיים ואמורים בכל דור ודור, שאף אם מפני חטאינו גלינו מארצנו ואין אנחנו יכולים להביא קרבן תודה כפשוטו לבית המקדש, אך עדיין 'מקום הניחו לנו' - להלל בפינו - במזמור לתודה, ליתן שבח והודאה לאבינו שבשמים.

והזמן גרמא לעסוק בעניין ההודאה, כמובא בספה"ק שהשבוע החמישי מימי ספירת העומר תכליתו תיקון מידת 'הוד' - מלשון הודאה, ול"ג בעומר הינו כנגד 'הוד שבהוד' שעניינו שלמות קניין מידת ההודאה להשי"ת על כל אשר חנן את האדם מאוצר מתנת חינוס*.

א. שמעתי על איש זקן ובא בימים, והוא בן שמונים ושבע שנים, אשר לקה בנשימתו ל"ע, עד שהוכרחו לחבר אותו למכונת הנשמה (רעספרייטעי"ר) למשך כמה ימים, עד שבחסידי השי"ת חזר לאיתנו, כה יאריך ימים ושנים בטוב ובנעימים, וכאשר 'השתחרר' מבית החולים אמרו לו פקידי בית החולים שעליו לשלם סך \$10,000 בעד 'השימוש' במכונת הנשמה, החל הזקן לייבב בכי. ונכמרו רחמיהם עליו על שאין בידו סכום גדול זה, ואמרו לו שיעשו לו 'הנחה', ולא יצטרך לשלם כל כך הרבה, אך הלה בשלו, ועיינו דומעות ללא הרף, והבינו כי ככל הנראה גם לאחר 'ההנחה' עדיין הסכום רחוק מלהישג ידו, וחזרו לומר לו שיורידו עוד מהתשלומים... והוא ממשיך להתייפח מאין הפוגה, וקראו לעברו, ראינו את דמעתך, ולא תצטרך לשלם אלא רק 50% ותו לא... נענה להם מתוך בכי, שומע אני מדבריכם ש'טובת הנאה' ממכונת הנשמה לכמה ימים עולה עשרת אלפים דולר, אם כן כמה עלי לשלם להקב"ה על ש'מנשים' אותי כבר שמונים ושבע שנים... ומה אשיב לה'...

וכבר מצינו כן להדיא בגמ' (ב"מ פו.) על רבי שמעון בן חלפתא, שביום אחד היה לו חם מאוד, ובכדי להקל על עצמו עלה והתיישב בצלע ההר, ואמר לבתו שתנופף עליו במניפה ועי"ז יינשב רוח על פניו לצננו קימעא, והוא יתן לה בשכרה אגודות של בשמים הנקראים 'נרד', בתוך כדי הדברים החל רוח ממרום לנשב, אמר רבי שמעון בן חלפתא, כמה 'אגודות של נרד' עלינו לתת לבעל הרוח...

ב. אגב אורחא, כבר מילתנו אמורה בדברי הרה"ק רבי משה מראזוואדאו זי"ע אשר היה אומר, אין בכל השנה כולה זמן טוב יותר מאשר ל"ג בעומר. ובהתקרב צללי ערב לנטות היה אומר, לו היה כח בידי הייתי תופס את החמה בשיניים שלא תשקע, ולא יפרד מאתנו יום ל"ג בעומר לעולמים.

ומתנה טובה זכינו בהאי שתא, של"ג בעומר חל בערב שב"ק, שמילתא דפשיטא היא שכל שערי הקדושה וההשפעות שנפתחו בל"ג בעומר עדיין הם פתוחים לרווחה, וכל הרוצה ליטול את השם יבוא ויטול, שהרי לא יעלה

זבחה ביאר הרה"ק ה'דברי חיים' זי"ע במאמר הכתוב בפרשתן 'וכי תזבחו זבח תודה לה' לרצונכם תזבחו', שפעמים מביא הקב"ה צרה על האדם אך ורק בכדי שיכיר בבוא הישועה בטובות הבורא, והחכם שמכיר זאת מעיקרא אינו נצרך לעבור כלל את הצרה, וזהו 'וכי תזבחו זבח תודה לרצונכם תזבחו', מתחילה תגמרו בדעתכם שהנכם רוצים להודות לה' על כל חסדיו, וזוהו תצאו יד"ח ולא תצטרכו לעבור את הצרה.

אך לא זו בלבד שצריך להודות לא-ל הטוב על שלא הגיע אליו הצרה, אלא חובה כפולה ומכופלת עלינו להכיר בטובתו של הבורא ית"ש וברוב חסדו אשר מפליא לעשות עמנו, כי הרבה יותר ממה שמגיע לאדם בדין הקב"ה מיטיב עמו בכל עת ובכל שעה, בכל מקום ובכל זמן, בגוף ובנשמה, ברוח ובגשם... וכמו שכתב ה'אור החיים' הקדוש זי"ע (שמות כב ו) וז"ל. אין לך שעה ורגע שאין השי"ת עושה פעולה עם האדם בין

כתב ה'אלשיך' הק' (ו יא-טו ע"ש) על מאמרם (ברכות נד): 'ארבעה צריכין להודות, יורדי הים, הולכי מדברות, ומי שהיה חולה ונתרפא, ומי שהיה חבוש בבית האסורים', כי באמת הכל חייבים להודות תמיד לה' - לא רק אלו שבאו לכלל סכנה, אלא אף אלו שעברו את הים על מי מנוחות... אלא שפעמים אין האדם מכיר בזה, ועדיין לא מילא תפקידו שהוא צריך להודות לה', על כן מן השמים יביאוהו לכלל סכנה כדי שיודה לאחמ"כ על הצלתו הגדולה, אך החכם ישכיל בתחילת דרכו להודות על כל נשימה ונשימה וממילא לא יצטרך לבוא לידי צרה, שהרי תכלית היסורים אינם אלא כדי שיודה וישבת להקב"ה, והוא כבר עשה כן. וזוהו מפרשים בהאמור בסוף 'פרק ההודאה' (תהלים קו מג) 'מי חכם וישמר אלה ויתבוננו חסדי ה', שעי' ויתבוננו חסדי ה' מבעוד מועד כשהכל מתנהל על מי מנוחות, ימנע מעצמו כל מיני חלאים רעים ומרעין בישין.

על הדעת שבשב"ק יסגרו את השערים... וחכם לב 'ישקיע' גם בשב"ק זו לדלות מלוא חפניים 'שמן ששון' ממעייני הישועה לטוב לו כל הימים.

ג. וכמו ששמעתי מכ"ק אדמו"ר מזוועהיל ארה"ב זצ"ל לפרש במה שאמרו חז"ל (יומא כב): 'כמה לא חלי ולא מרגיש גברא דמרא סייעיה' (ופירש"י 'כמה סמוך ומובטח ואין צריך לחלות ולדאוג מכל רעה מי שהקב"ה בעזרו'), שהכוונה היא שכל כמה דלא חלי - כל עוד שלא נחלה, אזי לא מרגיש גברא עד כמה מרא סייעיה, עד כמה הקב"ה בעזרו ומגן עליו בכל עת, ועד כמה צריך להודות לו. כי נדמה לו לאדם כי 'בדרך הטבע' הרי הוא בריא ושלם בכל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו, ואין 'בעל הנס' מכיר בניסו, כמה מוקף הוא בשמירה עליונה מאת הקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו שלא יאונה לו כל רע, ולא יפגעו בו מחלות הקיימות בעולם.

ולא עוד, אלא שבגוף האדם עצמו נמצאים 'מזיקים'... והוא זקוק לשמירה מעולה לבל יזיקוהו, וכמו שכתב היעב"ץ (בסידורו) הטעם שתקנו אנשי כנסת הגדולה לומר בתפילת שמו"ע 'רפאנו ה' ונרפא', ולכאורה קשה מה שייך לשון 'רפואה' אצל הבריאים, אלא היה צריך לומר 'שלא אחלה' וכדומה, ומבאר היעב"ץ בזה"ל: אין לך אדם בריא שאין בגופו מכות ופצעים פנימיים, אף אם יש חזקי טבע שאינם מרגישים, או בסיוע עליון המנצח ואין בעל הנס מכיר בניסו. עכ"ל (מאמר זה היה שגור בפי הגאון בעל השבט הלוי זצוק"ל).

וכה אמר הרה"ק רבי שלמה מטשורטקוב זי"ע, כשערך את שוה"ט בט"ו בשבט תשי"ז בעת מחלתו (כשעדיין נחשב צעיר לימים), שכל ימיו היה מתקשה במה שנאמר (שמות טו כו) 'ויאמר אם שמוע תשמע לקול ה' אלוקיך והישר בעיניו תעשה והאזנת למצוותיו ושמרת כל חוקיו כל המחלה אשר שמתני במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך', שלכאורה צ"ב, וכי זה ה'שכר' והתשלום למי שישמע לקול ה' ויעשה כל המצוות - שלא יבואו עליו העונשים והמחלות שקיבל פרעה הרשע שכפר ואמר מי ה' אשר אשמע בקולו, אבל עתה מבין הוא היטב, כי בעוד האיש בקו הבריאות אינו מעריך ומחשיב נכונה את האושר והזכות בכך שהוא בריא ושלם, ורק לאחר שהאדם נחלה, וכידוע שכל אשר לאיש יתן בעד נפשו, או אז מבין הוא את הטובה הגדולה בעצם היותו בריא. וזהו כל המחלה, שלא יהא שום מחלה, ואכן זהו השכר הגדול ביותר. והוסיף לבאר מה שאמר הכתוב 'כי אני ה' רופאך', שיש בעולם הרבה סכנות ומזיקים שהקב"ה מרפא אותם אף בלא ידיעתו...

ד. הגה"צ רבי מתתיהו לוריא זצ"ל כתב לאחד שהתלונן על מצבו מתוך דאגה על הצרות שהקיפוהו, שאם היו נותנים לו כף מאזניים, והיה מניח על כף אחת את כל החסדים שעושה עמו הקב"ה, ועל הכף השניה את הצרות,

לעיל, יהיה לו לזיכרון תמיד חסדי ה', ולא להיות מכפויי טובה. ולא זו בלבד, אלא כל מי אשר משפיע עליו הקב"ה שפע של ברכה, שזכה לישוב בביתו בהשקט ובבטחה, ופרנסתו היא סדורה, צריך ליתן שבח והודיה למקום על זאת. ומה מאד מזהיר בספר חרדים, שחייב הודאה זו היא בכלל מצוות עשה של 'הגדתי היום לה' אלוקיך כי באתי אל הארץ הטובה' (דברים לו ד), מבאן אזהרה על בני אדם המקבלים טובה והשפעה מהש"ת ליתן שבח והודיה¹, ולא לקרות קול קובלני (מתרעם)

בבחינת גופו בין בבחינת צרכיו (עכ"ל), אם אך יתבונן מעט יכיר באמיתות הדברים, תינתר נפשו ממקומה בראותו גודל אהבת המקום ב"ה אליו².

וכן כתב ב'קב הישר (פ"ח) וז"ל, אין לך אדם שלא נעשה לו נס³, בפרט בדורות האלו אשר הצרות גוברות בכל יום ויום, גזירות, מלחמות עצומות, חרב ורעב, מצור ומצוק, וחלאים רבים, ומי אשר האיר עליו הקב"ה חוט של חסד, והצילו מכל הפגעים הנוכחים

בוודאי היה רואה בעליל כיצד 'כף החסדים' מכרעת את 'כף הצרות', ואין שום דמיון למספר הרעות לעומת רוב הטובות, ועד שהיה 'צוחק' מעצמו על שהיה מוטרד ומודאג... הוסיף רבי מתת' לפרש בזה את הכתוב (תהילים קנ ב) 'הללוהו בגבורותיו הללוהו כרוב גדלו' שהכוונה מלשון 'רוב' (כדן 'ביטול ברוב'), וכלשונו 'כי לכל אדם יש חבילות חבילות של עגמת נפש זה בכה וזה בכה, אבל צריך לדעת שכל אלו הגבורות בטלים ברוב גדלו שהם החסדים הנגלים', ולא עוד אלא שגם הגבורותיו הם בעצם חסדים אלא שהם נסתרים ומכוסים.

ה. מעשה באברך צעיר אשר נולד לו בנו בכורו במזל טוב, וראה שמיד מעלים הרופאים על גבי הכתב את כל מצבו ומעמדו של הרך הנולד - מידות גופו וטיב בריאותו, והנה הוא רואה שהרופא מעביר ידו על כל אצבעות התינוק וכותב דבר מה על גבי הדף, האברך היה בטוח שבוודאי מצא הרופא איזה מום או חולי באצבע, וזהו פשר הכתיבה שלאחר הבדיקה, ונבהל עד עמקי נשמתו, ושאל בחרדה גדולה לשלום התינוק, הרגיעו הרופא וביאר לו כי אחד הדברים שצריך לכתוב הוא מניין האצבעות, ועל כן מנה וספר אותם לראות שאכן יש ב"ה עשר אצבעות. ואין זה אלא משל על כל החיים, שהאדם אינו משים אל ליבו כי ב"ה יש לו עשר אצבעות והכל על הצד היותר טוב, ורק כשמתעורר 'חסרון' או חולי אז הולך ובודק את מצב בריאותו... מעיקרא יש לו לשמוח ולהודות לה' על עשר האצבעות ושאר אברים וחיות שנתן לו הבורא במתנת חינו.

ו. סיפר יהודי חשוב מתושבי לאנדאן הבירה יצ"ו כי בצעירותו (לפני נישואיו) נפטר עליו אביו ז"ל, מכיוון שמקור פרנסת הבית הייתה מבית יצור למזון שהפעיל האב הוכרח זה הבחור עפ"י בקשת אמו לצאת לעבודת יגיע כפיים (בהנהלת המפעל). מכיוון שנתבקש כן מאמו פנה אל 'ראש ישיבתו' הגאון רבי יהודה זאב סג"ל זצ"ל (ממאנטשעסטער) ושאלו כדת מה לעשות בזו העת, אמר לו רה"י אין כל ספק שעליך לבוא לעזרת אמך האלמנה (פשיטא שאין כאן כל הוראה לרבים, וכל מקרה יש לדון לגופו של ענין), אבל זאת אבקשך, שבכל לילה בעמך בתפילת ערבית כשתגיע לתיבות 'על ניסך שבכל יום עמנו' תעצור ותתבונן לחשוב 'איזה נס עשה עמך הקב"ה ביום שעבר עליך...' היהודי מגלה את לבו, זה לי כארבעים שנה אשר בכל לילה הנני מקיים את ציווי 'ראש הישיבה' והנני מעיד בפה מלא כי לא היה יום אחד בכל אלו השנים שלא מצאתי בו נס שעשה עמי הבורא יתב"ש.

ז. סיפר הגה"צ רבי שלמה ברעוודה זצ"ל שבימי חרפו היה דר בעיה"ק ירושלים באחת השכונות הישנות, פ"א יצא מביתו שבקומה השניה, ומשרצה לרדת במדרגות הצרות והרעועות מעדו רגליו, וכמעט שלא נפל עד לארץ רח"ל, וממש ברגע האחרון הצליח לאחוז במעקה, ועי"ז ניצל שלא נפל בבת אחת (והיה מגיע לריסוק אברים רח"ל) ו'רק' נחבט בגופו, מיד מיהר לברך ברכת הגומל כדת וכדין. למחרת היום נסע אל הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע והתאונן בפניו שהיה בטוח בעצמו כי לאחר שראה את השגחת ה' עליו בגלוי ממש יסור ממנו היצר הרע, והנה הוא רואה שמיד למחרת שב היצה"ר לאיתנו וכאילו לא היה דבר, והיאך אירע לו כזאת ששכח את הנס הגדול שנעשה עמו. נענה לו החזון איש, וכי רק עימך נעשה נס, והרי עם כל יחיד ויחיד מבני ישראל נעשים לו נסים בכל רגע ושעה, וכמו שאומרים בברכת מודים 'על ניסוך שבכל יום עמנו', אלא שיש יצר הרע מיוחד אשר דרכו להשכיח מהאדם את הניסים שמתרחשים עמו (עי' אור החיים הק' דברים ח יח), וזו היא עבודתו של האדם להזכיר לעצמו תמיד אותם חסדים טובים שעשה עמו הקב"ה לבלתי יסורו ממנו (עי' באריכות בקונטרס ליל שמורים עמ' כ).

ח. מעשה באיש יהודי מן הדרום (של ארה"ק) בימי הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע שבביתו ישבו 5 מצאצאיו מעל גיל העשרים שעדיין לא נושעו בזיווגם ההגון להם, והגדולה שבהם כבר הייתה בת עשרים ושמונה, והיה הלה שבור

באר הפרשה - פרשת אמור

כדרך צרי העין, אשר יותר מאשר נצרך להם נותן והנה איתא בגמ' (ב"ק מו.) 'שדרו של אדם לאחר שבע להם ה' מזון ומחיה, ואפילו הכי כל ימיהם המה קובלים שנים נעשה נחש והני מילי דלא כרע במודים', ולכאורה צריך ביאור מה ענין הכריעה במודים להעונש ובוכים, עכ"ל.^ט

ורצון כל הימים. בנוסף לכך ה'חברותא' (שעמו למד בכל יום) שלו אירס את אחד מצאצאיו, ובלית ברירה הוכרח ללוות כספים בבנק – שהלווהו (לחברותא) כנגד משכון דירתו של מיודעינו, אלא שעם הזמן פסק מלשלם את תשלומי חובו וממילא מכרו פקידי הבנק את דירתו לכל המרבה במחיר... מעתה נשברה רוחו בכפליים, על חסרון הדירה ועל עיכוב השידוכים ל"ע.

באחד הימים איקלע מיודעינו לשמחת נישואין בבית ידידו בעיה"ק ירושלים שם פגש בו קרובו ששאלו מדוע פניך רעים היום, ענה לו היהודי וביאר לו בטוב טעם ודעת את פרשת השידוכים ואת פרשת הכסף והדירה, אמר לו ה'קרוב' הנה כאן בירושלים יושב לו ה'בית ישראל' ספון בחדרו, גש אליו הזכיר עצמך לפניו ובוודאי תושע, מתחילה לא אבה היהודי (שלא היה נמנה על עדת החסידים כלל וכלל), אלא שחזקה עליו פקודת קרובו כי אם לא יועיל לא יזיק ונכנס אל הרה"ק, שם שפך לבו על שלל צרותיו, שאלו ה'בית ישראל' געדאנקט האסטו (האם כבר הודית לה' על כל החסד אשר גמלך מעולם ועד עתה), ולא נתן לו לענות לדבריו, אלא הפטיר ואמר ההודאה תהא 60% והבקשה 40%. היהודי הבין שהרבי גמר את דבריו על כן עזב את החדר, וחזר לקרובו לספר לו על השיחה התמוהה, אמר לו הקרוב, נו, הרי רבות יש לך להודות לבוראך על חייך המסורים בידו, על המזון שהוא זן ומפרנסך תמיד וכו' וכו' (כי רק שידוכי הצאצאים והדירה חסרים לך).... וישמע האיש לקול הרבי והחל להודות ולהלל לשמו הגדול, ותוך ב' חדשים נישאה הבת המבוגרת, ועד מחצית שנה נושעו כולם - 3 מהם כבר נישאו, 21 היו מאורסים, בד בבד מתה אמו של החברותא ונתגלה לצאצאיה שעשירה גדולה הייתה, וקיבל מעות הרבה עד שפדה את הדירה מידי הבנק, וליהודי הייתה אורה ושמחה.

באותה שעה חישובו ומצאו שבאמירת ההלל אומרים 6 פעמים 'הודו לה' (שהרי פסוק האחרון כופלים את הודו לה') 41 פעמים 'אנא ה'..."

ונתנו רמז לדבר בהא דאיתא בגמ' (מגילה ב:) 'מ"ם וסמ"ך שבלוחות בנס היו עומדין', שאם יזכור שיעור 'סמ"ך' (60 אחוז) להודות, ומנין 'מ"ם' (ארבעים אחוז לבקש) אזי בנס היו עומדין – יזכה לנס... מעשה נפלא סיפר לי אברך מתושבי ניו יארק, נס ופלא שאירע עם בתו לפני כשנתיים, שזה לה כעשר שנים תמימות שסבלה מקושי בנשימה ל"ע (עקב 'ליחות' רבות שגדשו את גרונה), וכבר היו אתה אצל כל הרופאים הנוגעים בדבר ואחד מהם לא ידע ולא הבין מה שורש המחלה ומקור סיבת החולי ומה יעשה בה, אדרבה, ככל שהוסיפו לדרוש ברופאים כך גברה הפליאה ותעלומה - מדוע אירע לה ככה, ובאלו דרכים אפשר לרפאותה, ואף כשנשלח ע"י כמה מומחים ל'אריזונה' (מדינה שבדרום מערבה של ארה"ב) שם האויר יבש מאד, לא הועיל לה שהות של ג' שבועות אלא למשך שבוע אחד. והנה, קיבלה הנערה על עצמה שבכל יום ויום בטרם תעלה על משכבה לשנת הלילה – תשב ותכתוב על גבי ה'פנקס' עשרה דברים טובים שגמל עמה הקב"ה באותו יום, ועליהם תודה ותהלל להקב"ה הגומל חסדים טובים שגמלה כל טוב, וראה זה פלא, ביום הארבעים ואחד כתבה שהחלה לנשום כאחד האדם, וכל מכאוביה וקשייה נעלמו כלא היו.

ט. מספרים שהרה"ק מרוזין זי"ע ראה פעם את בתו נאנחת על איזה ענין, נענה ואמר לה, דעי לך בתי, שאנחה גורת אנחה, והודאה גורת הודאה, על כן מן הראוי שלא להתאנח כלל וכלל, אלא לקבל הכל באהבה ושמחה בהלל והודאה, והודאה זו תגרור אחריה שפע ברכה, בכדי שההודאה תמשך עוד ועוד.

וכה סיפר הרה"ק, מעשה בעשיר שלא היה מן העשירים כפירוש המשנה - 'איזהו עשיר השמח בחלקו' (אבות ד א), ותמיד היה מתאונן ומבכה את מזלו כי רע הוא, אמרו לו מן שמיא, וכי זה 'רוע מזל', עתה ראו תראה מהו 'רוע מזל' אמיתי, הורידוהו מעשירותו ונהפך לעני מרוד המחזר על הפתחים, אין צריך לומר שבמצב זה נתרבו טענותיו ובכיו עשרת מונים, והיה מבכה ללא הרף על המצב הנורא שבא עליו, נענו שוב מן השמים, ואמרו, וכי זהו 'מצב נורא', נביא עליך מצב שהוא באמת 'נורא נוראות', למחרת היום נתנגע ב'צרעת' ובוזה ננעלו בפניו שערי 'מחזר על הפתחים', כי היו הבריות מתרחקים הימנו שלא לידבק מצרעתו, והיה העשיר לשעבר בוכה ונאנח מאין הפוגות על כי כך עלתה לו - שנפל ל'בירא עמיקתא' שכזו, שבו לומר מן שמיא, וכי זו 'עמיקתא' היא, תא ואחוי

שתיעשה שדרו כנחש. ומבאר ב'תורת חיים' (שם) וז"ל. כל הנשמה תהלל י-ה - על כל נשימה ונשימה חייב אדם להלל י-ה, וכל מי שאינו מעלה על לבו בכל רגע שהכל מאתו יתברך אלא עולם כמנהגו נוהג הרי הוא ככופר בו חס ושלום.

ולפי שהוא מן הנמנע שיעמוד אדם מן הבוקר ועד הערב ויתן שבח והודאה על כל פסיעה ונשימה ותנועה, וכל שכן רוב בני העולם ההולכים תמיד אחרי

לך 'עמיקתא' מהי, מיד נעשה גיבן בגבו וכפוף כהגמון, וכבר לא היה יכול לבלוע את מאכלו כרגיל. בהגיעו לשפל המצב שוב לא נאנח, אלא אמר, אכן מצבי איננו שפיר כלל, אך 'מה יתאונן אדם חי - דיו שהוא חי' (איכה רבתי ג מ), עלי להודות לבוראי על חיי, כי יש אשר מובילים אותם כבר לקבורה ואילו אני חי, מכיוון שכן, נענו משמי מרום ואמרו, וכי על מצב שכזה אומר הוא שטובה יש בו ועליו להודות לה', עתה נראהו 'טובה' מה היא, ונתרפא מהגיבנת, הוסיף האיש להלל ולשבח לבוראו, על שכבר אין גוו כפוף ואין מאושר ממנו, אמרו לו מן שמיא, וכי בזה שמח ומאושר הוא, בעת הזאת נוכיח לו 'מאושר' מהו, וירפאוהו מצרעתו, ושב להלך בין הבריות - שכבר נתנו לו להלך בינותם, כי סר ממנו הנגע, ותרב שמחתו כי מעתה יכול הוא לשוב לחזר על הפתחים... נענו בשמים ממעל, וכי בזה 'רבתה שמחתך' - לחזר על הפתחים, אכן נרבה שמחתך באמת, הכניס הקדוש ברוך הוא בלב אחד מידידיו להלוותו 'סכום הגון' ומכובד, שבו העמיד את כל עסקיו לשעבר על מכונם כבתחילה, וחזר לעשירותו יותר מתחילה, עתה כבר ידע היטב 'להיות שמח בחלקו', להודות ולהלל ולשבח על כל אשר לו.

עפ"ז הביא בספר 'טוב להודות' (עמי רסג) לבאר נוראות במה שאמרו חז"ל (תענית כט). 'ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויבכו העם בלילה ההוא (במדבר יד א) - אמר רבה אמר רבי יוחנן, אותו היום תשעה באב היה, אמר להם הקב"ה, אתם בכיתם בכייה של חינום, ואני קובע לכם בכיה לדורות', שמאחר שבני ישראל כפרו בטובתו של מקום שנתן להם את ארץ ישראל והתאונו וכוונו לחינם על כן נגזר עליהם שיבכו לדורות - שיחרב בית המקדש באותו היום ויגלו לגלות. ולכאורה תמוה היאך יתכן שמחמת שבכו פעם אחת בכייה של חינום נגזר עליהם עונש כה נורא, חורבן בתי מקדשות וכל אורך הגלות המר עם כל הצרות והגזירות שעוברים על ישראל בכל משך הדורות, ולכאורה נראה שהעונש חמור אלף מונים יותר מן החטא. אלא, שאכן אין זה בתורת 'עונש', אלא שמאחר שהתאונו לחינם בא הקב"ה להראות להם מהו רעה וצרה אמיתית שעליה אכן ראוי לבכות.

ועומק הדברים יבואר במאמרו של הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע לבאר את דברי חז"ל (שמו"ר פרשה כא ז) שבשעה שעמדו ישראל על ים סוף ורדפו מצרים אחריהם טענו המשטינים שאינם ראויים לנס כי הללו והללו עובדי ע"ז, ולכאורה יש להקשות מדוע בצאת ישראל ממצרים הניחה מידת הדין לעשות להם ניסים ונפלאות להוציאם מעבדות לחירות, ומה אירע עכשיו שהיה פתחון פה למקטרג. ומבאר, שכשהיו ישראל ממצרים היו בתחתית שפל המצב ומשוקעים במ"ט שערי טומאה, וידעו בעצמם שהם בבחי' 'ואת ערום ועריה' (יחזקאל טז ז) - ערומים מן המצוות (מכילתא בא ה), והכירו שאין להם שום זכות שמחמתה 'מגיע' להם להינצל, על כן ריחם עליהם הקב"ה וגאל אותם ביד חזקה ובזרוע נטויה. אמנם כשעמדו על הים כבר באו ב'טענות' למה אירע להם כדבר הזה ו'מה זאת עשית לנו' וגו', וכאשר מרגיש האדם ש'מגיע' לו ויש לו תרעומת אם נדמה לו שלא נהגו עמו 'כראוי' לו אזי מתעורר הדין למעלה לפשפש במעשיו לבחון ולבדוק האם אכן זכאי הוא אם לא... ותיכף ומיד היה מקום למקטרג להשטין עליהם.

והנה כל אותם טענות ותלונות באים מחמת שהאדם מרגיש שהקב"ה 'חייב' לו, ועל כן מתאונן מדוע נחסר לו ממה שהיה צריך להיות לו, וממילא בשעה שהוא בוכה ומתלונן מעורר עליו את ה'דין' האם אכן צריך לתת לו... אמנם כאשר האדם מקבל על עצמו הנהגת הבורא ית' בשמחה מתוך הכרה פנימית שאין לו כלום משלו אלא הכל הוא מרחמי ה' אזי נשפע עליו רחמים וחסדים יותר ויותר עד בלי די.

באר הפרשה - פרשת אמור

מזמין על שלמי תודותיו אחיו ואוהביו ומיודעיו לאכול ולשמוח עמו (בבדי שלא יישאר מן הקרבן ומן הלחמים שעמו, ולכל יבוא לידי 'נותר'), וישאלו זה את זה על מה היתה תודתו, והוא יגיד להם הניסים והנפלאות שעשה עמו ה', וירוממוהו בקהל עם ובמושב זקנים יהללוהו. ואילו היו שלמי תודה נאכלים כשאר השלמים לשני ימים ולילה אחד לא היה הבעל מזמין לשום אדם, כי לשני ימים ולילה אחד בבית יאכל. עכ"ל. ונמצינו למדים כי ראוי לו לאדם לעשות 'פירסומי ניסא', ולספר לבריות את הנס שנעשה לו, וכלשון הכתוב (תהלים לה יח) 'אודך בקהל רב בעם עצום אהללך', שבוה מתגדל ומתקדש שם ה' בעולמו.

כחשיכה כאורה – בעוד חשיכה יבין שהכל אורה וטובה בפרשתן (כב כט-ל), 'וכי תזבחו זבח תודה לה' לרצונכם תזבחו, ביום ההוא יאכל לא תותירו ממנו עד בקר אני ה'', רמו נפלא רמו בה ה'חתן סופר' ז"ע (בקונטרס ניות ברמה עמוד האמונה והבטחון), כי הנה תכלית האמונה הוא שיכיר האדם שכל הנעשה עמו 'חסד ה' הוא', ואף אם עדיין אינו נראה לו כן בעיני בשר ידע כי כן הוא האמת, ולכן לא ימתין עד שתתגלה הישועה בגילוי, אלא מיד 'יודה לה' חסדו ונפלאותיו' על כל אשר אירע עמו, אף שעדיין אינו מבין מה טובה יש בזה. ושלא יהיה כענין מה שאמרו בגמרא (נדה לא.) מעשה באחד שרצה לילך בספינה וישב לו קוץ ברגלו, אדהכי והכי הפליגה הספינה והוא נשאר מאחור - ביבשה, התחיל להתרעם, ואח"כ שמע שטבעה הספינה בים וחזר והודה לה', כי באמת, אין זה 'תכלית' האמונה, אלא שגם בעת החשיכה לא יתרעם אלא מיד יודה לה' כי טוב הוא. והו' וכי תזבחו זבח תודה לה' לרצונכם

הבלי העולם הזה, באסיפת ממון וכיוצא בזה וכו', לזאת המציאו אנשי כנסת הגדולה תקנה, וייסדו לומר בכל תפלה ערב ובוקר וצהרים ברכת הודאה כדי שיכלול אדם בהודאה אחת את כל הנשימות וחסדים ונפלאות שהוא יתברך עושה עמו בכל רגע ויוצא ידי חובת כולן בבת אחת בהודאה אחת. ולזה יסדו לומר מודים אנחנו לך... על חיינו המסורים בידך, ועל נשמותינו הפקודות לך - דהיינו על כל נשימה ונשימה, ועל נסוך שבכל יום ויום עמנו, ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת ערב ובקר וצהרים וכו'. ולכך נמי תיקנו לשחות בברכה זו, כמנהג בשר ודם שבשמודה לחבירו שוחה ומנענע לו בראשו, ולהכי בכל מקום הודאה מצינו 'השתחוואה', כמו"ש (תהלים קלח ב) 'אשתחוה אל היכל קדשך ואודה את שמך על חסדך'. ואמרו במדרש שכשבא הנחש לפתות את חוה בא בקומה זקופה לפי שבא לכפור בו יתברך, ומהאי טעמא, מי שאינו כורע במודים שדרו נעשה נחש, דכיוון שעומד בקומה זקופה ואינו כורע - להודות לו יתברך על כל חסדיו, הרי הוא ככופר בו יתברך ואומר - לא הוא, והרי הוא כמודה לדעת הנחש הקדמוני (שעמד בקומה זקופה) אשר כל הכפירות והדעות החיצוניות נמשכין ממנו.

בעניין ההודאה למדנו מ'הלכות קרבן תודה', דכתיב 'ביום ההוא יאכל לא תותירו ממנו עד בוקר' (כב ל), וצריך לבאר, מה נשתנה קרבן תודה (שהוא קדשים קלים) שאינו נאכל אלא ליום ולילה משאר 'קדשים קלים' כגון שלמים שהם נאכלים לשני ימים ולילה אחד. וביאר ה'אברבנאל' (בפר' צו) וז"ל, כי הנה היה זה כדי לפרסם הנס, וזה שהבעל שלמי תודה כשהוא רואה ששלמיו אינם נאכלים אלא ליום ולילה עד חצות, הוא

י. ידוע מה דאיתא בגמ' (ברכות ס:) 'לעולם יהא אדם רגיל לומר כל דעביד רחמנא לטב עביד', ולכאורה יש להקשות לאיזה צורך האריכה הגמ' בלשונה ואמרה 'לעולם יהא אדם רגיל לומר', והרי היו יכולים לאחוז בלשון קצרה 'לעולם יאמר אדם'. ומבאר הגה"ק ה'בן איש חי' ז"ע (בן יהוידע, שם) כי נקטו לשון כזה להורות לאדם שגם אם באה עליו 'צרות' בזה אחר זה, אל יאמר שיש לו ראייה וסימן שזו צרה ולא טובה שהרי 'דחה דחיתני לנפול', וכבר עברו עליו כמה וכמה מקרים לרעה בזא"ז, א"כ 'רגליים לדבר' שהוחזקה הצרה, על כן אמרו חז"ל לעולם יהא אדם רגיל לומר כל דעביד רחמנא לטב עביד, שאפילו במצב שנראה שיש רגילות לצרות כדבר שאין בו הפסק עדיין יהא רגיל - יאמר ויחזור ויאמר. וע"ז הביאו ראייה מהמעשה שהיה לו לרבי עקיבא ותלמידיו שלא נתנו לו מקום ללון והלך וישן ביער, וכיבתה הרוח את הנר ואכל חתול את התרנגול וכן אריה אכל את החמור, ולבסוף עברו שודדים ונתברר שהיה הכל לטובה, והנה ד' פעמים היה נדמה לרעה, אולם רבי עקיבא התחזק בבטחונו כצור החלמיש, והיה רגיל על לשונו לומר לטב עביד, כי לעולם אין רע יורד מן השמים.

קרוב ה' לנשברי לב - ע"י יסורין וקושי יעלה מעלה מעלה
בפרשתן (כב כז), 'שור או כשב או עז וגו' ירצה
 לקרבן אשה לה". וביארו חז"ל (ויק"ר כו
 ה) בטעם הדבר שמכל בעלי החיים לא הוכשר להקריב
 קרבנות למזבח אלא מינים אלו, כי 'האלוקים יבקש
 את נרדף'² (קהלת ג טו), וכך 'אמר הקב"ה, שור נרדף
 מפני ארי, עז מפני נמר, כבש מפני זאב, לא תקריבו
 לפני מן הרודפים אלא מן הנרדפין'. ומאריך המדרש
 כיצד הקב"ה בוחר רק בנרדפין, וכלשונו 'הבל נרדף
 מפני קין ובחר הקב"ה בהבל וכו', נח נרדף מפני
 בני דורו ולא בחר הקב"ה אלא בנח וכו', אברהם
 נרדף מפני נמרוד ובחר הקב"ה באברהם וכו' ישראל
 נרדף מפני האומות ובחר הקב"ה בישראל' (ועיי"ש
 באריכות גדולה).

תזבחו דבוודאי אחרי שהישועה יגיע תזבחו תודה, ויהיה
 אז 'לרצונכם' בשמחת הלב בשלימות, אמנם אין זה
 די למי שמוחזק במידת הבטחון אלא ביום ההוא יאכל,
 מיד 'ביום ההוא' שנעשה עמו דבר, הן למט הן למוטב,
 יאכל כלומר שיאמין כי 'הנאה' באה לידו (וכדאיתא
 בגמרא בב"מ ש"אכל' פירושו 'הנאה'), ותיכף ומיד יובח זבחי
 תודה בלב שלם. ומזהיר הכתוב לא תותירו ממנו עד
 בזקר - אל תמתין ל'בוקר', כלומר, לזמן ה'אור', כשיראה
 את הטובה שהייתה טמונה במה שאירעו, וכאותו שישב
 לו קוץ ברגלו שהורה רק אח"כ כשהבין טובתו כששמע
 שהספינה טבעה, וזהו שסיים הכתוב אני ה' - דעו שאני
 הוא בעל הרחמים, ומאתי לא תצא הרעות, ולכן ראוי
 לכם להודות מיד על כל מה שיבוא עליכם עוד קודם
 ההצלה".

יא. ועל ידי ה'הודאה' כשהוא עדיין עומד בזמן ה'רעה' יזכה לראות בישועת ה'. וכמו שכתב רבינו יונה (שע"ת ש"ד
 אות יב) וז"ל, ואם תמצא את החוטא תלאה ותקרה עליו צרה, ויצדיק עליו את הדין ויקבל המוסר באהבה, יהיה
 זה לו למגן מן היסורין הרבים הראויין לבוא עליו, כמו שנאמר (תהלים עו יא) 'חַמַּת אָדָם תִּדְרֹךְ שְׁאֲרִית חַמַּת תַּחְגֵּר',
 פירושו - כאשר צער האדם יודה אותך, כלומר שיודה אותך האדם בעת צערך... שארית חמות - שהיו מפותחות
 לבוא על האדם, כענין 'אל יתהלל חוגר כמפתח' (מלכים א' כ יא). תחגור ותעכב אותם ואל תביאם עליו וכו'. ונאמר
 (ישעיה יב א) 'אודך ה' כי אנפת בי ישוב אפך ותנחמני'. פירוש - אודך על מוסרך וקבלתיו באהבה, ובעבור זה שאודך
 על שאנפת בי, ישוב אפך ותנחמני.

ומצינו במדרש (אוצר המדרשים עמוד שלד, והביאו בספר ארחות יושר, גמילות חסדים) מעשה נורא בגודל השכר למי שמשבח
 את בוראו, וז"ל. מעשה באדם אחד שהיה הולך בדרך בסחורה, ראהו אכסנאי א"ל רבי ומורי אם רצונך אבא עמך,
 א"ל בא עמי בשלום. הלך עמו, כשהיו הולכים בדרך פגעו באדם אחד שהיה סומא בשתי עיניו והיה יושב קרוב
 לעיר, מיד הוציא סלע אחד ונתן לו, אמר לאכסנאי שהיה הולך עמו, תן לו גם אתה כמו שנתתי אני, א"ל איני
 נותן לו כלום, שאיני מכירו כמו שאתה מכיר אותו, לפיכך נתת לו ויפה עשית, א"ל אם אתה אינך רוצה לתת לו
 הרשות בידך. הניחוהו לאותו סומא והם הלכו לדרכם. כשהם הולכים בדרך פגעו במלאך המות, א"ל להיכן אתם
 הולכים, א"ל לסחורה, והם לא ידעו שהוא מלאך המות, מיד כאשר נגלה אליהם ואמר אני מלאך המות, פחדו
 ונפלו על פניהם, אמר מלאך המות לראשון, אתה נפדה ממות, וקרא עליו המקרא הזה (ישעיה נח ח) 'זהלך לפניך
 צדקך כבוד ה' יאספך', וא"ל הואיל והקדמת צדקה מממונך בדרכך תחיה עוד חמישים שנה. אח"כ אמר לאכסנאי,
 כבר סופך בידי והגיע יום מיתתך, מיד ענה וא"ל אני וחברי באנו יחד והוא חוזר לביתו ואני אמות בכאן, א"ל הן,
 זה קדם ועשה צדקה משלו. א"ל א"כ הניחה לי ואלך ואעשה צדקה, א"ל שוטה שבעולם, אדם פורש בים בספינה
 אם לא יתקן אותה בארץ מה עושה בפנים ובתהומות כשבאים עליו גלי הים, כן מי שלא יתקן עצמו בחייו מה
 יעשה במיתתו. ועכשיו, מה שעשית עשוי ומכאן ואילך אין לך כלום, שהגיע זמנך למות. א"ל אם כן המתן לי עד
 שאלך לספר בשבחו של מקום על מה שעשה עמי, א"ל מאחר שאתה מבקש לספר בשבחו של מקום יוסיפו
 שנותיך, עכ"ל.

יב. סיפר אחד ממשמשי הרה"ק רבי שלמה מבאבוב זי"ע, כי פעם אחת ביקש הרבי לנסוע לוויילאמסבורג כדי
 להשתתף במסע הלוויה של איש יהודי שלא היה נמנה עם קהל אנ"ש ולא הכירוהו אנשי הבית, שאל המשמש
 את הרה"ק מה לו ולרבי, מדוע הרבי מטריח עצמו להשתתף בהלוויתו, השיב לו הרה"ק, לפני שנים רבות פגע בי
 הלה ברבים ובייש אותי באופן נורא, ואותו בזיון היה לי לטובה גדולה, על כן הנני רוצה להכיר לו טובה ולחלוק לו
 את כבודו האחרון...

באר הפרשה - פרשת אמור

הרחיב הרה"ק השם משמואל' זי"ע (תרע"ב) בדברי המדרש וז"ל, הנה ודאי שכן הוא בכל פרט שהוא נרדף מכוונות חיצונים הרודפים אחר האדם להממו ולאבדו, ובשביל זה עצמו נתווספה השמירה והבחירה [דהיינו, שמחמת שהוא 'נרדף' הקב"ה שומר ומגין עליו בשמירה יתירה ובוחר בו לחלקו] כדכתיב ואלוקים יבקש את הנרדף. ובכן אל יפול לב האדם עליו בשמוצא את עצמו נרדף הן בגשמיזם והן ברוחניות, כי רבים אשר אתו מאשר איתם. עכ"ל".

חזקו ויאמץ לבבכם - לעולם לא יאבד תקוותו

בפרשתן (כא א-ב), 'לנפש לא ישמא בעמיו, כי אם לשארו הקרוב אליו', וביאר הרה"ק ה'נועים מגדים' זי"ע וז"ל, היות כי כן דרכן של קצת בני אדם כי יקרה להם מקרה חטא ועון ח"ו, אזי ירבו עצבותם כל הימים, ובאמת זה דרכם כסל למו, ובוודאי שצריך

ואין הדברים אמורים דייקא במי שנרדף על ידי 'בעלי חיים' או על ידי הבריות, אלא כיו"ב בכל צער וייסורים הרודפים אותו שעל ידם יזכה ש'אלוקים יבקש את הנרדף', והקב"ה מתקרב אליו ביותר" ומרוממו ומקדשו. וכך פירש הרה"ק ה'נועים מגדים' זי"ע את הכתוב בפרשתן (כא ו) 'קדושים יהיו לאלוקיהם ולא יחללו שם אלוקיהם וכו' והיו קודש', והרי שם 'אלוקים' מורה על מידת הדין, ובא הכתוב 'ללמד לאדם דעת שהיסורין הבאין עליו הם הם המביאים אותו לקדושה רבה ויתירה, כאשר חכמים הגידו (ברכות ה). כל שהקב"ה חפץ בו מדכאו ביסורים', ובוזה יתפרש לשון הכתוב, קדושים יהיו על ידי 'אלוקיהם', ר"ל על ידי מידת הדין הבאה עליהם, והוסיף לומר ולא יחללו את שם אלוקיהם - שלא יבעטו בייסורים שבוזה הם מחללים אותה מתנה שנתן להם הקב"ה, כי בעצם אינם אלא למוכה ורק נראים כמידת הדין ונקראים ב'שם אלוקיהם' (שהם רק מכונים בשם 'אלוקים', אבל לאמיתו של דבר כולם ממקור החדש והרחמים).

יג. אין לתאר ואין לשער עד כמה גדלה מעלת שבורי לב, ועד כמה אהובים וקרובים הם לפני המקום ב"ה. וכך יש ללמוד ממה שמצינו בעת שעלה נבוכדנאצר מלך בבל על ירושלים, 'והגלה את כל ירושלים ואת כל השרים ואת כל גבורי החיל עשרת אלפים גולה וכל החרש והמסגר, לא נשאר זולת דלת עם הארץ' (מלכים ב' כד יד). וכתב ע"ז ה'שבט מוסר' בספרו 'מעיל צדקה' (אות תתקנז) וז"ל, בא וראה מעלת הדלים, כי הנה שרי ישראל וגדוליהם יכול האויב לשלוט עליהם וכו', אך הדלים השפלים כיון דשכינה עמם לא ניתן רשות לאויב לשלוט בהם והשאיר אותם בארץ, כי לא רצה הקב"ה לעזבם מאצלו וכו', ומה יצא הדבר לשים בלבו להניחם כדי שלא יצאו מאצלו כי מרכבה שלו הם. עכ"ל. והדברים נוראים, ששבורי לב הם מרכבה לשכינה יותר מ'ארזי הלבנון אדירי התורה' אותם 'חרש ומסגר' שאמרו עליהם חז"ל (גיטין פח). 'חרש - שבשעה שפותחין נעשו הכל כחרשין, מסגר - כיון שסוגרין שוב אינן פותחין (ופירש רש"י, הלכה שהם סגורים בה שאינם יודעים להשיב לשואליהם שוב אין לה פותחין אחרים), וכביכול הקב"ה צריך שהם יהיו עמו בקרבתו.

יד. נוראות מצינו בעניין זה בדברי המהר"ל מפראג זי"ע (נצח ישראל פ"י) לבאר בדברי הגמרא (מגילה כט). 'תניא רשב"י אומר, בוא וראה כמה חביבין ישראל לפני הקב"ה שבכל מקום שגלו שכינה עמהן, גלו למצרים שכינה עמהן וכו', גלו לבבל שכינה עמהן וכו' ואף כשהן עתידין ליגאל שכינה עמהן, ונראה מדבריו שיש חידוש בדבר שאף בעת הגאולה תהיה השכינה עם ישראל, ומביא המהר"ל שתמה הרשב"א, והרי איפכא מסתברא, אם כביכול השכינה הק' יורדת לגלות בעבור ישראל קל וחומר שתהא עימם ותשרה עליהם כשהם יגאלו מן הגלות.

ומבאר המהר"ל בלשון קדשו, ואני אומר שהדברים הם כמשמען, שיותר יש טעם להיות עם ישראל בגלות ממה שיהיה עמהם כאשר יצאו מן הגלות. ומוכיח זאת ממה שאמרו חז"ל (שבת יב:) שהשכינה נמצאת מראשותיו של חולה וכדכתיב (תהילים מא ד) 'ה' יסעדנו על ערש דוי'. ומבאר כי ב' טעמים לדבר. האחד, שכל דבר שצריך שמירה - השגחתו עליו יותר, והחולה שיצא מטבעו וכו' צריך הוא שמירה שלא יהיה נפסד, והשמירה מן ה' יתברך. והטעם השני הוא, שהכתוב אומר את דכא ושפל רוח אשכון, שזהו ממדת השי"ת ששכינתו עם אשר הוא דכא, ולכך החולה שהוא דכא השי"ת עמו בפרט'. ולפי ב' טעמים אלו ראוי שיהיה השכינה עם ישראל ביותר כאשר הם בגלות, שצריכים הם לשמירה יותר כשהם בין האומות, וכן משום שהם מדוכאים בגלות והקב"ה שוכן אצל נדכא ושפל רוח, ומשום כך היה מקום להעלות על הדעת שכאשר יצאו מגלות לגאולה שוב לא תהא עליהם השראת השכינה, על כן אמרו בגמ' ואף כשהן עתידין ליגאל שכינה עמהן.

אך ככה יתנהג, כי אם לשארו, השארת הקדושה שנשאר בו, הקרוב אליו, יראה להתקרב לה'. עב"ל^{טו}. ולעולם אל יאבד תקוותו^{טז}, כי גם המרוחק ביותר בידו לשוב ולהתקרב אל הבורא ית"ש". והכי איתא בגמ' (סנהדרין עא.) רשב"י אומר, 'בן סורר ומורה לא היה ולא נברא', ולמה נכתב, דרוש וקבל שכר.

חרטה במרירות גדול על חטא ועון, אך זה בשעה וקצת מיום, ואחר זה יבטח בשם ה' וישען באלוקינו כי ירבה לסלוח, וירחיק העצבות כי זהו טומאה רבה, וגורם סילוק השכינה וההארה כידוע, והעבודה זרה תקרא בשם 'עצבים' - שמעציבין עובדיהם, וזהו לנפש לא יטמא בטומאת העצבות, בעמיו, בעת שהוא בכביית הקדושה ועמיו ואזלא ['עמיו' מלשון גחלים עוממות].

טו. מובא בתלמוד ירושלמי (פאה פ"ח ה"ח) שרבי יוחנן וריש לקיש הלכו לרחוץ בחמי טבריא, בדרכם פגע בהם עני וביקש מהם נדבה, אמרו לו, כשנחזור מהמרחץ ניתן לך. משחזרו מצאו אותו מת [כי אדהכי והכי גווע מרעב], אמרו לא זכינו לטפל בו בחייו, נטפל בו במיתתו, כאשר טיפלו בו מצאו עליו כיס מלא דינרין עיי"ש. והיה אומר הרה"ק ה'לב שמחה' זי"ע, הבה נתבונן מה יעשה אדם מן השורה בראותו שגרם לעני למות, הרי היה מתמלא כולו צער ומכאובים אבל ובכי על עוון הרציחה וכולו אומר ייאוש... לא כך היא דרכם של אמוראים, כי אינם מביטים אלא על העתיד - מה יש בידם לעשות מכאן ואילך. והנה, אם לא היו מתחזקים לטפל בו לאחר מיתה היו נשארים באבלם וצערם לעולם - כאילו שהם גרמו למיתתו, ובאמת בזכות הנהגתם שפנו לטפל בו במיתתו זכו לגלות שלא היו אשמים במיתתו כלל, שהרי תלוי עליו כיס מלא דינרין, והוא אשם בעצמו שלגודל קמצנותו העדיף למות כשכיס מלא מעות בידו... וללמדנו, כי זו היא עבודת האדם להסתכל אך ורק על העתיד בלבד, בלא להרבות במחשבות אודות העבר.

טז. איתא בגמרא (יבמות סב:) 'שנים עשר אלף זוגות תלמידים היו לו לרבי עקיבא מגבת ועד אנטיפרס וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה בזה. תנא כולם מתו מפסח ועד עצרת', ולכן אנו נוהגים מקצת דיני אבלות באלו הימים, וכתב ה'בית יוסף' (סי' תצ"ג) בשם רבי זרחיה הלוי, שאין הכוונה עד העצרת ממש, אלא עד 'פרוס העצרת' - כב' שבועות קודם העצרת והוא ביום ל"ג בעומר, שבו פסקו מלמות.

וכתב הרמ"א בסימן זה (סי"ב) שנהגו בשמחה ביום זה. ומקשה ה'פרי חדש' (שם) 'מה טיבה של שמחה זו', ואי משום שפסקו מלמות, וכי זו שמחה היא שלא נשאר בהם מי שימות ל"ע. ומתרץ ה'חיד"א' (טוב עין [סימן י"ח] סימן תצ"ג דין ב, וכע"ז בפרי חדש), שהשמחה היא על התלמידים שהעמיד ר' עקיבא באותו היום, כדאיתא שם בהמשך הסוגיא, 'עד שבא רבי עקיבא אצל רבותינו שבדרום ושנאה להם (לימדם את תורתו), רבי מאיר, רבי יהודה, ורבי יוסי, ורבי שמעון, ורבי אלעזר בן שמוע. והם הם העמידו תורה'. ואין לך שמחה גדולה כשמחה זו שהעמידו את התורה מחדש. עתה בינו והתבוננו נוראות. קודם הפסח עמד רבי עקיבא בראשות ישיבה של כ"ד אלפים תלמידים, כולם גדולי תורה. ויהי אך יצוא יצא הפסח החלו מתים לו תלמידיו על פניו בזה אחר זה ה"י (חשוב נא כמה 'הלויות' היו בכל יום ויום). הרי עפ"י טבע אנושי היה על ר"ע לנטוש הכל, ולהוכיח שיש בזה משום סימן מן השמים שאין רוצים את ישיבתו, והיה שב אל ביתו... אבל חפוי ראש, סגור ומסוגר... אך רבי עקיבא לא שת לבו לכל אלה - אלא אמר 'תורה מה תהא עליה', עמד והתחיל הכל מ'בראשית', קיבץ את חמשת התלמידים למדם את תורתו ומשם יצאה תורה לישראל עד היום הזה, ולא עוד, אלא שבזכות זה זכה להעמיד תלמיד גדול כרשב"י, שמי לנו גדול הימנו. וללמדנו שלעולם אל יתייאש אדם אפילו במצב שנראה גרוע ביותר, וכל 'שמחת היום' היא על כך שלא נתייאש רבי עקיבא ונסוג אחור אלא התחיל מחדש.

יז. ולכל הרואים עצמם מרוחקים מן הקדושה ודרך הטוב נענה ונאמר, הנה כל מקור הדין ש'כל דבר שבקדושה לא יהא פחות מעשרה', נלמד (מגילה כג:) ב'גזירה שוה' ממה שנאמר בפרשתן (כב לב) 'ונקדשתי בתוך בני ישראל', ולמדו גזירה שוה 'תוך - תוך' מהנאמר בעדת קרח נאמר (במדבר טז כא) 'הבדלו מתוך העדה', ושם היו 'עשרה' ומקורו מ'עדה - עדה' מהמרגלים שנאמר בהם (שם יד כז) 'עד מתי לעדה הרעה הזאת', שאף הם היו עשרה [שהרי יהושע וכלב לא היו בכללם]. ולכאורה תמוה שכל ה'לימוד' לכל דבר שבקדושה - ילמדו דייקא מכל החוטאים בבני ישראל, כעדת קרח ועדת המרגלים. אלא אמר הרה"ק רבי מנדל מרימינוב זי"ע שאדרכה הא גופא באה הגמ' ללמדנו, שאפילו רשעים גמורים כקרח ועדתו וכמרגלים הרי ה'תוך' - בפנימיותם 'טוב' הם, ועדיין תקנה יש להם, כי כל מעשיהם הרעים אינם אלא כמלבוש חיצוני, ומהם נלמד על כל דבר שבקדושה.

את הנפש הבהמית שלו הוא יכול להניע לידי שלימות (תורת אבות ד"ה מכה) י"ז.

בפרשתן (כא א) 'ויאמר ה' אל משה אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו'. בזה"ק (פמ:) הקשו, שמאחר שפתח הכתוב בלשון רבים - 'ואמרת אליהם' אם כן היה צריך לסיים 'לנפש לא יטמאו', ומדוע נכתב 'לא יטמא' בלשון יחיד. וביאר הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע שאזהרה זו של 'לא יטמא' נאמרה גם כלפי ענייני יראת שמים, שישמור על עצמו בקדושה ולא יבוא לידי טומאה, ומשום כך נאמרה בלשון יחיד ולא בלשון רבים, כי אין זו אזהרה כללית לכולם בשווה אלא לכל אחד לפי הנסיונות המיוחדים שלו שאינו דומה אחר לרעהו.

וזכור אל תשכח הא דאיתא בגמרא (ברכות לז:) 'אמר רבי חנינא משום רשב"י אין לו להקב"ה בבית גנזיו אלא אוצר של יראת שמים'.

'להזהיר' גדולים - חינוך הקטנים ע"י מעשיהם של הגדולים בפרשתן (כא א), 'אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם', וברש"י, 'אמור ואמרת - להזהיר גדולים על הקטנים' כ"א. כאן רמז לן רש"י 'יסוד' בחינוך

וביאר ב'ספר החיים' לאחי המהר"ל (גאולה וישועה פ"ה) וז"ל, ודרש זה הוא מה שכתב בספר הזוהר (ח"ג קצז:) שהוא רמז לישראל שהם בנים סוררים וזה לא היה ולא נברא, דלא עלה על דעת אביהם שבשמים להחליף אותה באומה אחרת י"ז.

ונקדשתי בתוך בני ישראל - מסירת רצונותיו לשמים בפרשתן (כב לב), 'ונקדשתי בתוך בני ישראל', וכתב הרה"ק ה'שפת אמת זי"ע' (תרמ"ג ד"ה במצות) וז"ל, משמע שבמצוה זו של מסירת נפש לקדש שמו ית' יכול אדם לתקן כל מה שנברא עבורו, וע"ז אמרו (ע"ז י): 'יש קונה עולמו בשעה אחת' וכו'. אכן הוא ענין חפזון ומהירות, אבל מה שאדם פועל ביטול הרצונות בימיו חיו בישוב הדעת ובמתנות [כלומר שמבטל תאוותיו ומתגבר על יצרן] הוא נאה ביותר, וע"ז אמרו (אבות ד יז) 'יפה שעה אחת של תורה ומעשים טובים בעולם הזה יותר מכל חיי העולם הבא'. עכ"ל. והיינו שגדול מעלת 'קידוש ה'" בעודו בחיים חיותו כש'זוכח' את עצמו ואת רצונותיו מאשר זה המוסר נפשו למות על קידוש ה'. ובה ביאר הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע הטעם שאומרים 'מסירות נפש' ולא 'מסירת הגוף', כי העיקר הוא כשמוסר את נפשו אלו הרצונות הנקראים 'נפש'. בה אמר הרה"ק מלעכאוויטש זי"ע בהא דכתיב בפרשתן (כד יח) מכה נפש בהמה ישלמנה, שהמכה והשובר

יח. יש שביארו בענין זה, שהרי מבואר בגמ' (שם ע"ב) הטעם שבן סורר ומורה חייב מיתה אף שלא עבר על עבירות שחייבים עליהם מיתה, כי סופו שיושב בפרשת דרכים ומלסטם את הבריות מוטב ימות זכאי ולא ימות חייב, וכנגד זה אמר רבי שמעון לא היה ולא נברא, שלא תיתכן מציאות כזאת שנחליט כבר עתה על יהודי שבוודאי יבוא לידי חיוב מיתה, כי אפילו הרשע הגדול ביותר יש לו תקוה להיטיב דרכיו - כי לא תשכח מפי זרעו, 'ואפילו לפחותים'. יט. הנה ה'ספורנו' מפרש מה שנאמר ונקדשתי בתוך בני ישראל בזה"ל, לעשות עמהם נפלאות כמו שנדרתי באמרי 'הנה אנכי כורת ברית נגד כל עמך אעשה נפלאות' (שמות לד י), והטעם בזה כי אמנם אני ה' מקדשכם. וביארו בדבריו כי אכן המקדש את עצמו זוכה שיעשו עמו נפלאות.

כ. כתב הרה"ק ה'שפת אמת' (אמור תרנ"ב) בשם הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע כי בל"ג בעומר יכולין לזכות ליראת ה'. רמז נתן בה הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע, כי מצינו בתהלים (יט ח-י) חמשה עניינים המדברים אודות 'תורה ויראה' - כל אחד בנוי מחמש תיבות, ואלו הם א. תורת ה' תמימה משיבת נפש. ב. עדות ה' נאמנה מחכימת פתי. ג. פקודי ה' ישרים משמחי לב. ד. מצות ה' ברה מאירת עיניים. ה. יראת ה' טהורה עומדת לעד. נמצא שיראת ה' טהורה עומדת לעד היא הלשון החמישית שיש בה חמש תיבות, והרי"ז ה'חמישי שבחמישי' והוא כנגד יום ל"ג בעומר שגם הוא 'חמישי שבחמישי' - יום החמישי שבשבוע החמישי של ספירת העומר, מכאן סמך למה ששנינו שהיום הזה מסוגל לקנות בו 'יראת שמים'.

כא. עוד 'יסוד' בחינוך הבנים למדנו כאן, דלכאורה יש להבין מדוע רימזה התורה"ק את חובת החינוך 'להזהיר גדולים על הקטנים' - באזהרת הכהנים להישמר מטומאת מת (שהרי לא מצינו שייאמר כן מפורשות בכל מצוות שבתורה - אף

עצמם ואת הנהגתם, וממילא על הקטנים, אף הקטנים יאירו ויזהירו בזהר הרקיע כמותם^כ.

ובן מצינו באבי האומה - אברהם אבינו, שבעת שבאו אליו שלשת המלאכים - 'ואל הבקר רץ אברהם ויקח בן בקר רך וטוב ויתן אל הנער וימהר לעשות אותו' (בראשית י"ז), ופירש רש"י 'הנער' זה ישמעאל,

הבנים^כ, שהרוצה שבניו ינהגו וילכו כראוי בדרך התורה והמצוות, עליו להתנהג בעצמו בהנהגה הראויה, לשמור את עצמו בגדרי היראים והשלמים ובדרך זו תשפיע הנהגתו ממילא על לב בניו, שאף הם ילכו בדרך זו כמותו, שכן הוא טבע הבנים - לעשות כמעשה האב, בלא אומר ובלא דברים מצד האב. וזהו 'להזהיר גדולים על הקטנים', שהגדולים - ההורים יזהירו (היינו יאירו) את

שבוודאי יש על הגדולים חיוב חינוך לקיים כל דבר ודבר שבתורה, אלא, כי יסוד גדול למדנו כאן היאך וכיצד היא הדרך להזהיר גדולים על הקטנים, כי אם אמור יאמר הילד הקטן מ'פרחי הכהונה' לאביו הכהן, מדוע, תמנע ממני מלהשתובב בחדוות נעורים עם יתר חברי המצניעים להם חגבים ושאר שרצים לשחוק בהם... מדוע נאסר עלי מה שלאחרים מותר (מה... וכי הם גויים...), הלא יענהו האב בחיבה ויאמר, בני יקירי, אמת נכון הדבר, שלהם מותר דבר זה, אבל אנו זכינו, ואנחנו 'כהנים', ונתקדשנו בקדושה יתירה, והיות שנבחרנו להיות 'שבט הכהונה' משרתי א-ל משום כך הפרישנו הבורא ית"ש מכל טומאה והזהירנו להתרחק הימנה במשמרת וסייגים, לגודל יקרתנו ומעלתנו על יתר שבטי ישראל. וללמדנו אורחות חיים, בהנחלת דרך התורה לדורות הבאים, להעיר ליבותיהם הרכים של צעירי צאן קדשים, להזהיר את הקטנים רק באופן שנחדיר את ההבנה שכשאנו מונעים מהם איזה 'משחק', הליכה למקום פלוני, או 'מכשיר' שאין רוח חכמים נוחה הימנו וכל כיו"ב, אף אותם שהשכנים, החברים והידידים אינם נמנעים מכך, אי"ז אלא משום ש'שולחנו גדול משולחנם', כי גדלה מעלתנו על מעלתם, ורק לגודל יקרת רוממותנו, שזכינו להיות מבני עליה אנו פורשים בשמחה מכל סרך ובדל נדנדוד של היפך נחת רוח לבורא ית"ש ח"ו. ברגשי קודש אלו ודאי יתקבלו הדברים בנועם בלבבות הרכים ויעשו שורש להצמיח פרי קודש הילולים ההולכים בדרך ישראל סבא.

כב. מעשה באברך חשוב ושמו הרב א.ח.ש. שהיה משמש כ'מגיד שיעור' באחת הישיבות המפורסמות במשך כל ימות השנה, זולתי בחודש תשרי שאז היה פונה לעסוק בעסק ה'אתרוגים' לקראת חג הסוכות הקרב ובא. באחת השנים, הזכיר עצמו בפרוס חודש תשרי לפני הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע היות והוא פונה למסחר ה'אתרוגים' הוא זקוק לברכת הצלחה... אמר לו הרבי, דע, לא רק בחודש תשרי, אלא בכל השנה כולה הנך מתעסק ב'אתרוגים' (כיניו לחפץ שמתעסקים בו בזהירות בעדינות ומחשיבים כל יחיד ויחיד) היינו בחורים יקרים, נשמות טהורות שיש להתעסק עם כל אחד מהם בזהירות ושמירה, בעטרת חשיבות ודקדוק לא פחות מההתעסקות עם ה'אתרוגים'. וכמו באתרוגים כך הבחורים - ס'איז דא בעסערע און ס'איז דא שוואכערע (יש טובים יותר וישנם פחות טובים), זה הכלל, סוחר טוב ובקי במלאכה מכיר ויודע כשמוצא על ה'אתרוג' 'בלעטל' (כיניו לכתם מסוים הנמצא הרבה על ה'אתרוגים) כיצד לגרד (קראצען) ולהסירו, אם מגרדים במומחיות מאכט ער פון איהם א יופי... (בזה הוא מהפך את ה'אתרוג ליפה עיניים וטוב רואי), אבל מי שאינו מכיר באמנות זו הרי הוא מגרד מידי חזק ופוסל את ה'אתרוג עד שאי אפשר לתקן... וכיוון לומר שאחריות גדולה בידו, בידו להפוך כל בחור ל'יופי' או לאידך לפסלו ח"ו.

כג. ובזה ביארו מה דאיתא בהגדה של פסח 'כנגד ארבעה בנים דברה תורה אחד חכם אחד רשע אחד תם אחד שאינו יודע לשאול', ולכאורה היה צריך לומר אחד צדיק ואחד רשע, ומדוע נקטו 'רשע' על ה'היפך' של 'חכם'. אלא, כי ה'חכם' היינו ה'מתחכם' (אויבער חכם) לשאול מה העדות והחוקים והמשפטים אשר צוה ה' אלוקינו אתכם, והזהירו בעל ההגדה, שאם הוא מתחכם, אף בנו יתחכם כנגדו עד שיצא לתרבות רעה, ונכדו כבר יהא 'תם', ובנו אחריו לא ידע מאומה ממסורת האבות ו'לא ידע לשאול' מאומה, שכן הוא דרך הבן להתנהג כאביו.

ויש לרמז ענין זה בדברי חז"ל (ב"ק צ"ז:) 'איזהו מטבע של אברהם אבינו - זקן וזקינה מצד אחד, ובחור ובתולה מצד אחר', שבאותה מטבע של זקן וזקינה כן ינהגו גם הבחור ובתולה - הדורות הבאים, אך אי אפשר שיהא לזקן מטבע אחד, ואילו לבחור יהא מטבע אחר, והיינו שאי אפשר שהאב ידרוש מבנו דברים שאינו עושה בעצמו. ולא יתכן שיעשה האב ככל העולה על רוחו וירצה שבניו ילכו בדרך הישר... כי אין לו לבן אלא מה שענינו רואות.

כה אמר הגה"צ רבי יעקב גאלינסקי, לבאר למה הם דומים - אלו הדורשים מצאצאיהם מעלות טובות שהם עצמם לוקים בהם ובפיהרסיא מזלזלים בזה. פעם היה גוי עני שקינא בעמיתו - העניים היהודים, בראותו כי על אף עניותם הרי בכל עת מצויים בכיסם כמה פרוטות, מה עשה הגוי, התיידד עם אחד מעניי היהודים, וזה גילה

באר הפרשה - פרשת אמור

את אזניו בשעת הכושר, כי הם עורכים סיבובים ב'שטיבלעך' ערב בוקר וצהריים, בפשיטת יד לנדבה, ומשם מתקבצים בידם הפרוטות שבהם הם מחיים נפשם...

הלך הגוי ולבש עצמו בבגדי היהודים, ובבואו לביהכנ"ס פשט ידו, ואכן, בידו ובכיסו התמלאו 'מצלצלין' למיניהם, באחד הימים שמע שאחד המקבצים קורא בקול, רבותי, שמעו נא, גר צדק אנוכי, מ"ח פעמים הזהירה התורה 'ואהבתם את הגר', מצוה רבה לתמוך בי בעין יפה... לא חשב הגוי פעמיים ולמחרת היום החל אף הוא מכריז, כי הוא גר צדק, ואכן, 'הכנסותיו' גדלו פי כמה וכמה. ויהי מקץ שבועיים ימים, והנה הוא שומע את פלוני משתיק את הקהל לפני 'אשרי ובא לציון' ומבאר לשומעי לקחו כי הוא נכד של אור שבעת הימים ה'בעל שם טוב' זי"ע, וזכות גדולה היא לתמוך בנכדי הבעש"ט, החליט אותו הנכרי לקפוץ על שתי המציאות גם יחד, והחל מכריז, אנא, אחים רחמנים בני רחמנים, לאו בכל יומא איתרחיש לפניכם זכות כזאת... כי אנכי 'גר צדק' נכדו של הבעש"ט... אך למותר לציין כי הקהל רגמוהו באתרוגיהם והוכרח להימלט על נפשו. מכאן למד הגר"י, כי הסתירה שסתר עצמו גרמה לכל הקהל לצחוק ממנו ולסלקו מעל פניהם, כך ממש נראית קבלת מרות של הבנים בראותם את הסתירות בהן מתנהגים הוריהם.

וידוע מאמר העולם, המפרשים בדרך הלצה את הכתוב (בראשית יב ג) 'ונברכו בך כל משפחות האדמה' ופירש רש"י 'אדם אומר לבנו תהא כאברהם', (ונקטו אברהם ולא שאר האבות) כי אינם רוצים לחיות עם עול תורה ועבודה, ע"כ ברכו את בניהם 'תהא כאברהם' שאביו התנהג כ'תרח' ורק הבן היה כאברהם אבינו... ומהאי טעמא נקראת מסכת אבות בשם זה כי כל מהותה של מסכתא זו ללמד ארחות חיים ונתיבות יושר, והדרך לחנך את הבנים לנהוג במידות טובות ומתוקנות הוא על ידי ה'אבות' - שהאב יתקן מידותיו וממילא ימשיכו בניו בדרכו הטובה, וכמו שמצינו רבות במסכת זו הלשון 'הוא היה אומר', שמה ש'הוא' ומהותו זה הוא 'אומר' ליוצאי חלציו.

כך רמז הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע בפסוק שבפרשתו (כג מ) 'ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר', וברש"י, עץ שטעם עזו ופריו שוה. ומרמז, שיהיה פריו ועצו שווים כלומר שלא תהיה ירידת הדורות, וזהו הדר. ובספר 'שם משמואל' להג"ר שמואל עהרנפעלד ממאטעסדארף זצ"ל (ארה"ב) כתב כע"ז, שאתרוג רומז על הבנים ושלא יעזבו את דרך אבותיהם.

והרי כך הוא נוסח הברכה ב'ברכת האילנות' (ברכות מג): 'ברוך שלא חיסר בעולמו כלום וברא בו בריות טובות ואילנות טובות', וקצת צ"ב, מה ענין בריות טובות ל'ברכת האילנות', וידוע הביאור, כי הוא בא לגלות לכל הרוצה לעמוד על סוד הדבר, כיצד פרח ועלה אילן נאה ויאה כזה, לזה ייאמר, תדע שהוא נעשה ע"י ה'בריות טובות', הם נטעו והשקו, נתייגעו והזיעו סביב גידולו ובוזה נעשה 'אילן נאה' ורב פארות לתפארת כרם בית... כיו"ב, תאמר לכל גידול הבנים והצאצאים, ע"י ההורים ומורים שהם 'בריות טובות' המשקיעים כל אונם ומרצם בחינוך הצאצאים - הן בתפילת אבות על בנים, והן במעשיהם הטובים יחד עם פעולות החינוך יצא בעזהשי"ת מתחת ידם אילנות טובות לתפארת כרם בית ישראל (ללא כל ספק שכל זה תלוי בסייעתא דשמיא, ובשפיכת דמעות כמים בתפילה, אבל הנדרש מההורים לעשות הוא ככל יכולתם, וה' יגמור בעדם).

עוד שמעתי מצדיק אחד המבאר את דברי חז"ל 'להזהיר גדולים על הקטנים', שזהו אופן החינוך, הגדולים-ההורים או המחנכים יאירו את דרכי הקטנים בעצם היותם גדולים, דהיינו שתהא הנהגתם הנהגה ראויה, ויהיו שונים בהנהגתם מהנהגת הקטנים. כי אמנם מחד גיסא יש לתת לצעירי הצאן הרגשת קירבה גדולה. אך מאידך, צריך להיות ברור וניכר גבולות ההבדל בין ה'גדול' ל'קטן' (וכנודע, ללמוד מדברי רש"י (פרשת ויגש) 'וישימני לאב לפרעה', לאב - לחבר ולפטרון, ולמדנו שזהו מהותו של 'אב', שצריך לנהוג כחבר מחד, אך גם כפטרון מאידך. [מספרים, שפעם בעת עריכת הסדר אצל הרה"ק מקאצק זי"ע ישב אחד המסובים ומדד את גודל חצאי המצה שבצע ל'יחץ' בכדי להטמין את הגדולה לאפיקומן. נענה הרה"ק זי"ע ואמר לו בחריפותו, 'גדול שצריך למדוד אותו, איננו גדול כי אם קטן'].

פי כמה וכמה נכונים הדברים לגבי הגדולים הבאים ל'הזהיר' על הקטנים בדעת, ובאים לחזקם ולהשיבם לחיי תורה ויראה, ביותר עליהם להישמר מלרדת לדרגתם הנחותה של אלו שעדיין לא זכו לאור באור החיים, אלא, אדרבא, להעלותם ולרוממם ולהאיר דרכם מתוך חשיכה. וכפי שהגדיר הגרא"א דסלר זצ"ל, כי מי שבא לחלץ את חברו שנפל לבור עמוק, מוטב שיעמוד על שפת הבור ויתאמץ להעלות את הנופל אליו, אף אם אינו בטוח שיצליח

ונתן לו כדי לחנכו במצוות, ולכאורה צריך ביאור אם כן, מדוע 'ואל הבקר ריץ אברהם' בעצמו, היה לו לשלוח את ישמעאל גם לזאת - כדי לחנכו למצוות. אלא ביאורו, כי אדרבה כשהאב רוצה שבנו יתחנך למצוות עליו לרוץ בעצמו - וזוה גופא קיים אברהם אבינו 'כדי לחנכו במצוות', כי כאשר הבן רואה את אביו רץ לדבר מצוה מתוך התלהבות וחביבות למצוה, נכנסים בו רגשות הקודש, ואף הבן ינהג כמעשה אביו¹.

להעלות את רעהו, מאשר שירד בעצמו לתחתית הבור בכדי להעלותו, כי אז הוא מסוכן שמא גם הוא יישאר שם בבירא עמיקתא...

וכה מסופר, בחור צעיר בא לשאול את פי הגה"ק הסטייפלער זי"ע האם נכון לו להצטרף בימי בין הזמנים ל'פעילים' העוסקים בפעולות קירוב 'רחוקים' משמירת תומ"צ להטות ליבם לשלוח את ילדיהם למוסדות חינוך הנאמנים לה' ולתורתו, ולא נתן לו הגאון עשות כן, בטענה שמא יפריע לו הדבר בלימוד סדרי הישיבה. תמה הבחור בפני הגאון, והרי שאלתי על ימי בין הזמנים, שבהם לא מתקיימים סדרי הישיבה כרגיל. תפס הגאון את חוטי הציצית מהטלית קטן שעליו והראה לבחור על ה'שמש' - החוט הארוך שבו כורכים את הכריכות סביב חוטי הציצית. וכך אמר לו, הנה, חוט זה היה ארוך וגדול פי כמה וכמה משאר חוטי הציצית, אך מכיוון שהרבה להסתובב סביבם בכדי לזכותם, נעשה קטן כמותם... (אמנם, מילתא דפשיטא שאין בזה בכדי למעט אפילו בכח זה מגודל מעלת מזכה לחייביא כאשר הפליג ע"ז בזה"ק. ולמעשה יעשה שאלת חכם, כ"א לפי מקומו ושעתו).

כד. וכך פירש כ"ק אדמו"ר מקאלוב שליט"א לרפו"ש בלשון הכתוב בפרשתו (כא טו) 'ולא יחלל זרעו בעמיו', שכבר פירשו בספה"ק ש'עמיו' הוא מלשון גחלים עוממות, ובא הכתוב להזהיר את ההורים שיעשו את עבודת הקודש מתוך התלהבות וברגשי אש קודש, כי רק באופן זה תתלקח האש גם בלבבות הצאצאים, אבל אם לא ינהגו כן אלא יעשו את המצוות ב'קריירות' ומבלי רוח חיים הרי לא יהיה לבניהם אחריהם חשק ורצון לילך בדרך ה'. וזהו לא יחלל זרעו בעמיו - על ידי שהוא יהיה באופן של 'כבוי'... שהרי בזה הוא מחלל אותם רח"ל, אלא יבעיר בעצמו השתוקקות והתלהבות, 'להזהיר' גדולים על הקטנים.

מעשה באב ובנו שהילכו ברחובותיה של ירושלים של מעלה, בדרכם עברו לצד ישמעאלי שמכר פירות אבטיח, והיה אותו ערבי מצעק ומכריז בקול אבטיח... אבטיח אדום ומתוק... אבטיח בלא גרעינים... אבטיח על הסכין... ברצותו למשוך קונים. המשיך האב עם בנו בהליכתם והנה שומע האב את בנו קורא את צעקתו של הישמעאלי מילה במילה, ואף הילד מצעק לעצמו, אבטיח... אבטיח אדום ומתוק... אבטיח בלא גרעינים... אבטיח על הסכין... מיהר האב ונכנס אצל אחד מגדולי קרתא דשופריא באותם הימים, ותינה לפניו את צערו, שנראה לו שיש לבנו חלילה פגם בנשמתו, והסביר, הנה בכל יום ויום הנני לומד עמו ביגיעה רבה פרקי משניות, ואינו זוכר בע"פ אפילו תיבה אחת, כי באמרו תיבת 'קורין' כבר שכח את תיבת 'מאימת' (הקדמת לה), ואילו היום שמע רק פעם אחת את הישמעאלי מכריז ואומר על האבטיחים, וכבר נחרטו הדברים במוחו וחזר אחריו מילה במילה... הסביר לו ה'גדול', לא מיניה ולא מקצתיה, אלא 'הכרזתו' של הערבי באה מקירות לבו שהרי הוא נצרך למכור ולהרוויח כמה פרוטות לפרנסת ביתו, והרי 'דברים היוצאים מן הלב נכנסים ללב' ומטעם זה בידו לחזור אחריו אות באות... וכן ב'לימודים', אם לא היית לומד עם בנך מן השפה ולחוץ, אלא היית בוער בדברי המשנה, דבריהם של התנאים הקדושים, היו הדברים נחרטים על לב בנך עד שהיה זוכרם בלי כל קושי, על כן לא פגם נשמה יש בו חלילה, אלא בך הפגם שאינך מוסר לו את הדברים בתבערה... ולדין ייאמר, כי אם האב מקיים את המצוות כשהוא יוקד באור היקוד אזי יחקק בלב הילד הרצון לעבוד את הבורא ית"ש בלבב שלם.

כה. הנה איתא בגמ' (גיטין נז:) 'מבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק', ולכאורה פלא גדול הוא כיצד זכה המן הרשע שיהיו מבני בניו תנאים ואמוראים שאין לנו שום חקר והשגה בגדולתם וקדושתם. וביאר הגאון רבי אלעזר מנחם שך זצ"ל ראש ישיבת פוניב'ז, שמובא בגמ' (מגילה טז.) שבשעה שהגיע המן לקחת את מרדכי להרכיבו על הסוס ברחוב העיר ראה אותו יושב ומלמד תורה לרבנו, שאלם המן 'במאי עסקיתו', והשיבו לו שבהלכות קמיצת מנחת העומר [שהיה זה ביום ט"ז ניסן יום הבאת העומר], אמר להם המן 'אתא מלי קומצי קמחא דידכו ודחי עשרה אלפי ככרי כספא דידי' - שמלוא קומץ קמח של המנחה דחה את עשרת אלפים כיכר כסף ששקלתי לגזי המלך על היהודים לאבדם ח"ו. והרי, שבאותה שעה קשה שעבר על המן, והושפל כבודו עדי ארץ, כשציווהו לשמש כמשרת נקלה למרדכי היהודי השנוא עליו, לא תלה את הדבר בסיבות ותירוצים שונים בהבלי העולם, אלא גילה

באר הפרשה - פרשת אמור

טוב ומיטיב - רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד
בפרשתן (כא א), 'אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא ישמא בעמיו, כי אם לשארו הקרוב אליו לאמו ולאביו', כתב ה'אבן עזרא' בזה"ל, 'ושעם שהזכיר אמו קודם האב, כי הזכיר חי יותר מהנקבה ברוב', ונמצא שעל הבן - הכהן, להיטמא במיתת אמו קודם מיתת אביו, שהרי האב מאריך יותר ימים. יש שהקשו, אם כן, מדוע בהמשך הפרשה לגבי קדושת 'כהן גדול' הקדימה התורה מיתת אב לאם כדכתיב (פסוק יא) 'לאביו ולאמו לא ישמא' - אב קודם לאם, מה נשתנה כהן גדול שזכר בו מיתת האב תחילה משאר הכהנים שהקדים בהם הכתוב מיתת האם לאב.

אביי דעסק בתורה ובגמילות חסדים היה שיתין שנין², והרי שגמילות חסדים בכוחה להאריך ימים. והנה איתא שהרוצח נפש בשגגה גולה לערי מקלט - 'עד מות הכהן הגדול' (במדבר לה כה), ולכן 'אמותיהם של כהנים גדולים מספקות להם מחיה וכסות כדי שלא יתפללו על בניהם שימותו' (שאו יכולים לשוב לבתיהם, מכות יא.). ובה יבואר היטב - דמאחר שאמותיהם של כהנים גדולים עסקו בגמילות חסדים, על כן זכו לאריכות ימים ושנים והאריכו ימים יותר מטבען - יותר מהזכרים, ושפיר אמרה תורה גבי כהן גדול שמיתת אמו תהיה אחרי מיתת אביו, כי גדול כוחו של גמילות חסדים להוסיף שנות חיים.

איתא במדרש (תנחומא, ויחי ה) אמר רשב"י כל העוזר את ישראל כאלו עוזר את השכינה שנאמר (שופטים ה כג) 'אורו ארור יושביה כי לא באו לעזרת ה'', וכי צריך הוא לסיוע, אלא ללמדך, שכל העוזר לישראל כאלו עוזר את השכינה, עכ"ל³.

יש שביארו, על פי מה שאמרו בגמ' (ר"ה יח.) רבה ואביי מדבית עלי קאתו (שנגזר על צאצאי עלי שימותו בקיצור ימים ושנים), רבה דעסק בתורה חיה ארבעין שנין,

את אשר בעומק לבבו ואמר שאכן שמירת התורה והמצוות של בני ישראל מגינים עליהם מכל שונאיהם ואויביהם, וכאשר שמעו בניו ובני בניו 'נקודת אמת' שיצאה מפיו אמרו לעצמם אם כן מה לנו להיות מגויי הארצות, מוטב לנו לעזוב כל מחמדי תבל ולדבוק בה' ובתורתו.

וללמד יצא, שאפילו אם יהיה האב כמו 'המן', אך אם יאמין בכל ליבו ונפשו שאין טוב יותר מלעשות רצונו ית' ולעבדו בלבב שלם, ויראו צאצאיו שכך דעתו באמת ולא מן השפה ולחוץ - יגדלו לשם ולתפארת בכרם בית ישראל...

כו. ותמה הרה"ק הנתיבות שלום זי"ע, שהלא באותו הזמן שעסק אביי בגמילות חסדים היה רבה שקוע בתורה, ומדוע נגרע חלקו של רבה, וכי יתכן שמאחר שעסק בתורה יפסיד ולא יאריכו לו שנותיו. ותירץ שאכן אין אדם 'מפסיד' מלימוד התורה, כי בין לרבה ובין לאביי נקצב מלעילא אותם שנות חיים, אלא שהזמן שיהודי עוסק בו עבור רעהו להיטיב עימו אינו נחשב מחשבון החיים הקצוב לו, שהרי אינו מתעסק עתה בענייניו הפרטיים ואינו חי כעת לעצמו, וממילא האריך אביי עוד עשרים שנה.

ובפשטות ביאור הדברים הוא, כי ודאי אין ערוך לחשיבות התורה ולמעלתה, אך למה הדבר דומה, כי הנה מילתא דפשיטא היא ש'בשר' חשוב פי כמה וכמה מ'מים', אך אי אפשר לאדם בלא מים, ולא עוד אלא ה'בשר' עצמו זקוק ל'מים', כי בלא מים לא יתבשל הבשר לעולם, כיו"ב לענין עסק התורה, שהרי היא כ'בשר', אבל, אי אפשר לעולם להתקיים בלא גמילות חסדים, ולא עוד אלא שמעלת התורה עצמה היא רק במי שיש בו גמ"ח.

כז. איתא בזוה"ק (ויחי יח.), רבי יצחק תלמידו של רשב"י נכנס אל רבי יהודה ואמר לו כי מרגיש על עצמו שהוא נוטה למות... משם הלכו שניהם אל רבי שמעון, וירא רבי שמעון כי מלאך המוות מרקד לפני ר' יצחק, אחז רשב"י בידו של ר' יצחק, ואמר הריני גוזר שכל מי שרגיל להיכנס הנה בכל עת יכנס, ומי שאינו רגיל להיכנס - לא יכנס, כלומר, שמלאך המוות שאינו רגיל כאן לא יכנס. נכנסו ר' יצחק ור' יהודה, ומלאך המוות נשאר מבחוץ. שאל רשב"י את ר' יצחק אם כבר ראה את אביו מהעולם העליון, כי אם ראה כבר אין בידו להושיעו (סימן זה היה מסור בידי אותם שרפים לביור ענין המיתה, ואין לדין עסק בזה), ענה ר' יצחק, עדיין לא ראיתי את אבי, פנה רשב"י לשמים, ואמר, את ר' יצחק הנני צריך כאן בעולם כי הוא אחד מז' העיניים שלי (מהאידרא), ונענה מן השמים שאכן ישאר ר' יצחק בין החיים, אך ביום הסתלקותו של רשב"י יצטרך להביא עמו את ר' יצחק (וכך הוזה, לפני שנסתלק רשב"י מהעולם,

מטיב הקב"ה עם כל הבריות, וכ"ש להולכים בדרכיו, שאפילו בזמן שהוא הן את העולם, גורם לאותו שאוהבו - שיזכה בדין מבעוד מועד, על ידי ששולח לו 'מתנה' - עני המזכהו בצדקה, והוא הגורם לו לזכות בדין). וכעין זה גם בח"ב (קצת). תא חזי זבאה חולקיה דבר נש בד מסכנא אערע לגביה, דההוא מסכנא דורונא דקודשא בריך הוא הוי דשרר ליה^{כט} (שעני זה 'מתנה' הוא ששלח לו הקב"ה)^ל.

וכך איתא מפורש בזוהר הקדוש (בראשית ח"א קד). רבי אלעזר אמר, תא חזי כמה אנהג קב"ה מיבו עם כל בריין, וכל שכן לאינן דאולי באורחוי, דאפילו בזמנא דבעי למידן עלמא, איהו גרים למאן דרחים ליה למזכי במלה עד לא ייתי ההוא דינא לעלמא, דתנינן בשעתא דקב"ה רחים ליה לבר נש משדרר ליה דורונא, ומאן איהו מסכנא, בגין דיוכי ביה^{כח}. (פי' בוא וראה עד כמה

אמר לבנו שיראה אם ר' יצחק נמצא בבית, דאנא מערבנא ליה, פי' שאנכי ערבתי לשמים להביאו עמי לעולם העליון, אידרא זוטא, פר' האזינו רפז). נרדם ר' יצחק, ואביו נגלה אליו, וסיפר לו, שהכל כבר היה מוכן לקראת עלייתו לעולם העליון, והוא (אביו) וכל קדושי מעלה היו מוכנים כיום חג לקבל את פניו. ורק צער קטן היה עוד בלבו על שלא יזכה רבי יצחק ללמד תורה לבנו הקטן. והדברים עתיקים וידועים.

הרה"ק מסאווראן זי"ע הראה ממקום אחר בזוה"ק (בשלח סא). את המשך המעשה, וכך כתיב שם, פעם אחת היה רבי יצחק מהלך בדרך ופגש בו עני אחד, ויבקשהו העני, 'הב לי נדבה שאוכל להחיות בה את נפשי ונפשות בני ביתי', ענהו רבי יצחק, אין תחת ידי אלא מחצית המעה, ומה תוכל לקנות בה. אמר לו העני, אף תחת ידי חצי מעה, אצרף אותה עם המחצית שתתן לי, ואקנה בו דבר מה להשיב את הנפש. נתן לו רבי יצחק את חצי המעה שבידו. בלילה ההוא הראו לרבי יצחק בחלום, איך שהוא עובר את הים הגדול, ורצו להשליכו לתוכו, והנה רואה הוא כי רשב"י מושיט ידו להצילו - להוציאו מן המים הזידונים, אך אין ידיו של רשב"י קרובות דיים לידיו של ר' יצחק, ואז... מגיע העני שבאותו היום החיה את נפשו, ומחבר את ידי ר' יצחק עם ידי רשב"י (כחיבורם של שתי חצאי המעות), ואז עלה בידי רשב"י להציל את ר' יצחק ממוות לחיים. משהשכים רבי יצחק משנתו נפל בפיו הפסוק (תהלים מא ב) 'אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו ה'" (ואמרו חז"ל, שהמשכים ונפל לו פסוק לתוך פיו הרי זה נבואה קטנה, ברכות נה). והיינו שאף שהצלנו הייתה ע"י רשב"י, מכל מקום לא בא לידי הצלה זו מבלעדי הצדקה שעשה עם העני. כת. איתא בזוהר הקדוש (פרשת אמור דף צב), שכל יום ויום בו יהודי גומל חסד עם רעהו, עומד לו יום זה כאפוטרופוס (הדואג לכל מחסורם של היתומים) בשמים.

וכך כותב השל"ה הקדוש זי"ע (במס' פסחים סוף פרק נר מצוה) על הפסוק (תהילים נב ג) 'חסד קל כל היום', ראוי לאדם שלא יעבור עליו יום אחד מימי חייו שלא יעשה בו חסד עם רעהו בין בגופו ובין בממונו. וכבר נודע בשערים סגולת ה'ח"י ראטל' - לנדב ח"י ראטל משקה להשקות נפש כל חי לכבוד ההילולא קדישא בכדי לזכות לישועה הנצרכת בזש"ק ובשאר העניינים, וכבר מילתנו אמורה שביותר יש בזה משום 'סגולה' בדוקה ומנוסה - 'להשקות' אחרים ב'ח"י רוטל גיטע ווערטער', דיבורי עידוד וחיזוק המתיישבים על הלב, שהוא גם ענין של 'להשקות' אחרים, כמו שאמרו בגמ' (כתובות קיא): 'טוב המלכין שינים לחבירו יותר ממשקהו חלב'. כט. עפ"י ביאר הגה"ק רבי חיים מוואלוז'ין זי"ע (רוח חיים אבות ה ט) הטעם שנקטו חז"ל בכל מקום בלשון מתנות עניים, שהלא מבואר בזוה"ק שהעני הוא 'מתנה' מהקב"ה לבעל הבית. הוסיף לבאר עוד, וז"ל, והנה השי"ת משתמש בכלים שבורים [כדאיתא במדרש (ויק"ר ז ב) 'אמר רבי אלכסנדרה ההדיוט הזה אם משתמש הוא בכלים שבורים גנאי הוא לו, אבל הקב"ה כלי תשמישו שבורים, שנאמר (תהילים לד יט) קרוב ה' לנשברי לב'], לב נשבר של העני יקר מאוד למעלה, נמצא מכלי תשמישו של השי"ת נותן לו להעשיר מתנה. עכ"ל.

ל. שמעתי מהרה"ח ר' משה פעלדמאן שליט"א, איתן מושבו בעיר הבירה לאנדאן (לונדון), אשר בבעלותו חברה (company) הנקראת בשם גלובל גרופ (Global Group) המשווקת ומוכרת דברי מאכל קפואים, וכך הוה, לפני כחודשיים התקשר אליו איש שהציג עצמו כ'שליח חב"ד' בסקאטלאנד, וגולל לפניו מסכת פרנסתו בשנה האחרונה, כי מאז פרוץ הנגף לפני כשנה התמוטט מקור פרנסתו, ואינו רואה ברכה במשלח ידיו, ומידי כמה שבועות הוא מנסה עסק אחר, עתה ניסה את מזלו בקניית גבינה קפואה לרוב, והזמין סחורה מפולין (שם מייצרים אותם) בשווי מאות אלפי פונט, ו'בשעה טובה ומוצלחת' הגיע עתה הסחורה, אך דא עקא שלא ידע שחייבים להזמין מראש מקדם מקום אצל בעלי הפריזיערס (מקפאיים) הגדולים, ומה יעשה עתה כשהמשאית (טראק) עומדת על יד ביתו, והפועלים רוצים

אב הרחמן יחוס וירחם עלינו ועל כל עם בני ישראל, להשפיע שפע רב בבני מעלילי חיי אריכי ומזוני רוויחי, בבריות גופא ונהורא מעליא.

לקיים מצות 'פריקה' ולהסתלק מהמקום, ולאידך אם יפרוק את הסחורה בחצר ביתו אזי 'וחם השמש ונמס', וכל כספי ההשקעה (שלווה מאחרים) ירדו לטמיון, ובדלית ברירה מבקש הוא מר' משה, אף שהוא 'מתחרה' (competitor) שלו, שיואיל בטובו ויתן לו רשות להניח את כל סחורתו בפריזער שלו. נענה לו ר' משה, בשמחה רבה ובחפץ לב אפנה לך מקום, שאלו האיש, ו'מה יקר חסדו', ענהו ר"מ, אפילו לא פרוטה אחת אדרוש ממך, אך בזאת ניאות לך, כי בבית עסקי עובדים כ-30-40 נכריים, לך והודיעם שהסכמתי לשמור עבורך את סחורתך אפילו שאנחנו מתחרים כי יהודי עוזר ליהודי, ובכך יתקדש שמו הגדול בין גויי הארצות. ואכן, נהג המשאית הסתובב מסקוטלנד ונסע דרך ארוכה של כמה שעות עד שהגיע למקום ה'חברה', והוריד את הסחורה, ואותו שליח חב"ד עמד בהבטחתו ופירסם ברבים את החסד הגדול שגמל לו בעת דחקו.

עבר זמן קצר, והנה החלו השלטונות להערים קשיים לאותם המביאים סחורה ממדינות אחרות לענגלאנד (בריטניה), מאחר שפרשו מ'האיחוד האירופי', ובערב פורים הודיעו כולם פה אחד, שמהיום ואילך למשך חודש תמים אינם מביאים כל מיני סחורה לבריטניה. נחרד ר' משה עד מאוד, כי כל פרנסתו תלויה באותם מובילים, וניסו העובדים להתקשר לכל חברות ההובלה, אך בזה אחר זה קיבלו מכולם לא באל"ף רבתי... ולא ידע מה לעשות, עד שאחד העובדים העלה רעיון אולי יפנו אל הנהג הגוי אשר הביא הנה את הסחורה מסקאטלאנד, אך אחרים מבין העובדים של ר"מ, ענו בשחוק – הרי אותו גוי אינו אלא שכיר אצל בעליו, אך ר"מ אמר, ננסה ויבוא הנס מכל מקום, פנו אל הנהג והוא ה פנה אותם אל ה'בוס' שלו, וכאן אירע הנס, כי הגם שה'בוס' אינו אלא נכרי וגוי, מ"מ מאחר שעדיין לא נרגע מהתפעלותו מהנהגת 'יהודי' שעוזר ליהודי (שהרי הוא אשר הורה ולנהגו לעשות את הדרך מסקאטלאנד ללאנדאן) נרתם לעזרתו ומצא דרך עקלתון להכניס את הסחורה של ר"מ לתוככי מדינת ענגלאנד, ושלחו שמונה משאיות גדושים ומלאים ב'טוב הארץ'. וסיים ר' משה, אני חשבתי כשהסכמתי לקבל את הסחורה שאני עושה לו טובה, אך לא עבר זמן הרבה ונוכחתי לראות שעשיתי טובה לעצמי.

לא. ז"ל הרה"ק ה'עטרת ישועה' זי"ע (בסוף פרשתו), אמר"ר ואמרת הוא ב"פ 'אמור' (ר"ל, שנזכר ב' פעמים לשון אמירה, וכאילו נכתב 'אמור' שני פעמים, והוא) עולה (בגמטריא) 'פרו רבו' (494), וקריאת הפרשה זו יוכל להיות סגולה לבנים, וזהו 'להזהיר גדולים על הקטנים' - היינו להוליד ילדים קטנים, עכ"ל. ואכן, שמעתי מעדים נאמנים על איש יהודי שהמתין כעשר שנים ללדת זש"ק, ובשמעו את הדברים הללו קיים זה מה שכתוב בזה בקריאת פרשה זו ככל משפטיה וחוקותיה (אם בדקדוק קריאת שניים מקרא ואחד תרגום, או בלימוד הפרשה עם מפרשיה כראוי), ולפקודת השנה נולד לו בן למזל"ט.